

**UVJETI ZA FUNKCIONALNOST I OBROJČAVANJE
PREGLEDNIH ZAPISA
KONCEPTUALNI MODEL – RADNI NACRT
FUNCTIONAL REQUIREMENTS AND NUMBERING
OF AUTHORITY RECORDS
A CONCEPTUAL MODEL – WORK IN PROGRESS**

Mirna Willer

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb
mwiller@nsk.hr

Sažetak

U radu se opisuje kontekst unutar kojeg je 1999. osnovana IFLA-ina Radna grupa za Uvjete za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa, te njezini zadaci i rezultati rada do studenoga 2003. Detaljno se prikazuje konceptualni model uvjeta za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa prema verziji nacrtu dokumenta od 22. listopada 2003. Prvenstvena je namjena konceptualnog modela dati okosnicu za analizu uvjeta za funkcionalnost preglednih zapisa i razmatranje problema vezanih uz upotrebu standardnih brojeva u preglednim zapisima te međunarodno korištenje autoriziranih podataka.

Sastavni je dio dokumenta i analiza pridruživanja bibliografskih entiteta petorima “osnovnim” entitetima definiranim u modelu <indecs> kako bi se ispitala mogućnost primjene modela u arhivima, muzejima i autorskim agencijama kao osnove za suradnju na stvaranju i zajedničkom korištenju autoriziranih podataka.

Ključne riječi: IFLA-ina Radna grupa za Uvjete za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa; Uvjeti za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa: konceptualni model; Međunarodni standardni broj autoriziranih podataka: ISADN; korištenje autoriziranih podataka; arhivi, knjižnice, muzeji, autorske agencije; <indecs>

Summary

The article describes the context within which IFLA UBCIM Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records (FRANAR) has been established in 1999, as well as its terms of reference and results of its work until November 2003. FRANAR's conceptual model is described in detail as to its version of 22 October 2003. The primary purpose of this conceptual model is to provide an analytical framework for the analysis of functional requirements for authority records and for the examination of issues related to the use of standard numbers in authority records and the international sharing of authority data.

A component part of the document is the analysis of the mapping of bibliographic entities to five “primitive” entities of the <indecs> model with the aim of possible application of the model to archives, museums and rights management organizations as a basis for cooperation in the creation and sharing of authority data.

Keywords: IFLA UBCIM Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records: FRANAR; Functional requirements and numbering of authority records: a conceptual model; International Standard Authority Data Number: ISADN; use of authority data; archives, libraries, museums, rights management organizations; <indecs>

1 Uvod

U radu se prikazuje dokument *Uvjeti za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa: konceptualni model: nacrt od 22. 10. 2003.*¹ koji je izradila IFLA-ina Radna grupa za Uvjeti za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa (IFLA UBCIM Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records – FRANAR)² kako bi se nastavio rad na razvoju IFLA-inih modela u okviru kojih se prevrednuju zadaće bibliografskih i preglednih zapisa te unapređuje međunarodno korištenje autoriziranih podataka. Izradom tog nacrta, koji se prema IFLA-inim pravilima prije objavljivanja odašilje na javnu raspravu, Radna grupa za FRANAR obavila je prvi od dva zadatka koji trebaju rezultirati konkretnim rješenjima. Drugi zadatak, kojim se Radna grupa za FRANAR bavi od studenoga 2003., vezan je uz obrojčavanje autoriziranih podataka.

2 Radna grupa za FRANAR

Radnu grupu za FRANAR osnovao je 1999. IFLA-in Razdjel za bibliografsku kontrolu i Program za univerzalnu bibliografsku kontrolu i međunarodni MARC. Njezini su članovi: Françoise Bourdon (Nacionalna knjižnica Francuske), predsjednica 1999.-2002.; Christina Hengel-Dittrich (Njemačka knjižnica, Frankfurt), članica od 2000.; Olga Lavrenova (Ruska državna knjižnica); Andrew McEwan (Britanska knjižnica); Eeva Murtomaa (Sveučilišna knjižnica, Helsinki); Glenn Patton (OCLC, SAD), predsjednik od 2002.; Reinhard Rinn (Njemačka knjižnica, Frankfurt), član 1999.; Henry Snyder (Kalifornijsko sveučilište, Riverside); Barbara Tillett (Kongresna knjižnica, Washington), Hartmut Walravens (Međunarodna agencija za ISBN, Njemačka) i Mirna Willer (Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb). Aktivnosti Radne grupe za FRANAR koordinirala je Marie-France Plassard, direktorica Programa za univerzalnu bibliografsku kontrolu i međunarodni MARC do svog umirovljenja 2003. Stručni je savjetnik od 2001. Tom Delsey (umirovljeni direktor Ureda za standardizaciju Nacionalne knjižnice Kanade).

Na temelju prethodnih dogovora s predsjednicom Radne grupe za FRANAR Françoise Bourdon, IFLA-in Odbor za koordinaciju postavio je pred Radnu grupu sljedeća tri zadatka:

¹ Functional requirements and numbering of authority records : a conceptual model : draft 2003-10-22 / IFLA UBCIM Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records (FRANAR). O modelu vidjeti i: Patton, Glenn. FRANAR : a conceptual model for authority data. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/patton_eng.pdf; Tillett, Barbara B. Authority control : state of the art and new perspectives. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/tillett_eng.pdf

² U daljnjem tekstu: Radna grupa za FRANAR.

1. definirati uvjete za funkcionalnost preglednih zapisa, kao nastavak rada koji je započet utvrđivanjem "uvjeta za funkcionalnost bibliografskih zapisa" za bibliografske sustave;
2. proučiti mogućnost uspostavljanja Međunarodnoga standardnog broja za autorizirane podatke (International Standard Authority Data Number – ISADN), definirati moguću upotrebu i korisnike, odrediti za koje je vrste preglednih zapisa potreban takav ISADN, ispitati moguću strukturu broja i potrebnu vrstu upravljanja;
3. poslužiti kao službena IFLA-ina veza prema drugim grupama koje se bave autoriziranim datotekama i surađivati s njima: <indecs> (Interoperability of Data in e-Commerce Systems), ICA/CDS (International Council on Archives/Committee on Descriptive Standards), ISO/TC46 za međunarodno brojačavanje i deskriptivne standarde, CERL (Consortium of European Research Libraries) itd.

3 Kontekst

Djelovanje Radne grupe za FRANAR trebalo se nastaviti na dva razvojno-istraživačka pravca u području bibliografske kontrole unutar IFLA-inih tijela, te usmjeriti na ispitivanje rezultata rada završenih projekata u području autoriziranih podataka i povezati se s onima u toku.

Prvi je pravac zacrtala IFLA-ina studija *Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa* (Functional requirements for bibliographic records – FRBR),³ objavljena 1998.,⁴ razvojem relacijskog modela entitet-odnos na temelju kojeg su analizirani bibliografski zapisi – entiteti koje opisuju, njihova svojstva (atributi) i odnosi među entitetima – te zadaci zapisa u odnosu na korisnička pitanja. Studija se, međutim, ograničila na analizu bibliografskih zapisa i "ne analizira dodatne podatke koji se uobičajeno bilježe u preglednom zapisu, niti odnose između tih entiteta koji se općenito odražavaju u sindetičkom aparatu kataloga. Za potpuno razvijen konceptualni model bila bi potrebna opširnija analiza, no ona je isključena iz uputa zbog usmjerenosti studije na bibliografske, a ne autorizirane podatke, kao i zbog vremenskog ograničenja za njezinu izradu. Ipak, studijska je skupina uočila potrebu proširenja modela i na autorizirane podatke".⁵ Pri razvoju modela za FRANAR, Radna se grupa:

³ Functional requirements for bibliographic records : final report. München : K. G. Saur, 1998. Dostupno i na adresi: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.pdf>

⁴ O studiji te o njezinom odnosu prema FRANAR-u bilo je riječi na prethodnim AKM-seminarima. Vidjeti: Katić, Tinka. Funkcionalni zadaci bibliografskih zapisa i UNIMARC format : strukturiranje strojno čitljivog zapisa za staru knjigu. // 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 81-94.; Katić, Tinka. FRBR i FRANAR. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 41-54.

⁵ Functional requirements for bibliographic records, str. 5.

- poslužila istim relacijskim modelom podataka,
- preuzela entitete iz prve (djelo, izraz, pojavni oblik i jedinica građe), druge (osoba, korporativno tijelo) i treće (pojam, objekt, događaj, mjesto) skupine modela za FRBR, nadodavši drugoj skupini nove entitete koji su uvedeni u drugo prošireno izdanje *Priručnika za UNIMARC: format za pregledne zapise*,⁶ tj. obitelj;
- razvila nove entitete svojstvene preglednim zapisima i zapisima uputnica kako su opisani u drugom izdanju *Smjernica za pregledne zapise i zapise uputnica*,⁷
- razvila odnose među entitetima i zapisima; i
- opisala tko su korisnici preglednih zapisa i definirala zadatke preglednih zapisa u odnosu na korisničke zahtjeve.

Drugi pravac koji je Radna grupa za FRANAR trebala uključiti u svoja razmatranja IFLA-ini su propisi i pravila vezani uz izbor i oblik odrednica,⁸ studije i izvještaji o sadržaju preglednih zapisa i njihova korištenja u okviru međunarodne suradnje,⁹ smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica koje se upotrebljavaju u abecednom i predmetnom katalogu,¹⁰ format UNIMARC za pregledne zapise, preporuke Međunarodne konferencije o nacionalnim bibliografskim uslugama (1998.)¹¹ i Radne grupe za minimalnu razinu preglednih zapisa i ISADN.¹² Radna grupa za FRANAR formalno se nastavlja na djelovanje posljednje spomenute radne grupe kako bi se konačno riješio problem ISADN-a, koji je ostao neriješen još od prvog izdanja *Smjernica za pregledne kataložne jedinice i uputnice* objavljenog 1984., te razradio novi koncept međunarodnog korištenja autoriziranih

⁶ UNIMARC manual : authorities format. 2nd revised and enlarged ed. München : K. G. Saur, 2001.

⁷ Guidelines for authority records and references / revised by the Working Group on GARE Revision. 2nd ed. München : K. G. Saur, 2001.

⁸ Plassard, Marie-France. IFLA and authority control. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/plassard_eng.pdf

⁹ Bourdon, Françoise. International cooperation in the field of authority data : an analytical study with recommendations. München : K. G. Saur, 1993.

¹⁰ Guidelines for authority records and references; Guidelines for subject authority and reference entries. München : K. G. Saur, 1993.

¹¹ Proceedings of the International Conference on National Bibliographic Services / International Conference on National Bibliographic Services (ICNBS), Copenhagen, 25-27 November 1998. Copenhagen : The Royal Library, 2001. Adresa konferencije: <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs/icnbs.htm>

¹² Mandatory data elements for internationally shared resource authority records : report of the IFLA UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN. Frankfurt am Main, 1998. <http://www.ifla.inist.fr/VI/3/p1996-2/mlar.htm>. Vidjeti i: Willer, Mirna. Rad na međunarodnoj dostupnosti zapisa preglednih kataložnih jedinica : 1995.-1998. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1-4(1999), 43-62. Dodatak: Obvezni elementi podataka za međunarodno korištenje zapisa preglednih kataložnih jedinica : Izvještaj Radne grupe za minimalnu razinu zapisa preglednih kataložnih jedinica i ISADN. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1-4(1999), 63-70.

podataka. Naime, Radna grupa za minimalnu razinu preglednih zapisa i ISADN u svom je izvještaju upozorila na promjenu paradigme međunarodne razmjene bibliografskih podataka definirane u Programu univerzalne bibliografske kontrole. Umjesto uspostave jedinstvenih odrednica u skladu s izvornim oblicima imena/naziva autora i stvarnih naslova djela, tj. nacionalnim pravilima za uspostavu jedinstvenih oblika imena nacionalnih autora i naslova djela, i razmjene takvih autoriziranih podataka među nacionalnim bibliografskim središtima, ponajprije radi smanjenja troškova obrade knjižnične građe, novi je koncept usmjeren na korisnika i njegove navike i zahtjeve. Imena i stvarni naslovi pisani različitim jezicima i na različitim pismima koriste se u katalozima u oblicima prilagođenim lokalnim jezičnim oblicima i pismima (uključujući i lokalne transliteracije i transkripcije), te nije za očekivati da će se u svim katalozima kao jedinstveni oblik upotrebljavati neko ime u svom izvornom jezičnom obliku napisanu izvornim pismom. Upravo je stoga Radna grupa za minimalnu razinu preglednih zapisa i ISADN predložila novi model za razmjenu, odnosno model virtualne datoteke preglednih zapisa koja bi djelovala pod pokroviteljstvom IFLA-e, a činile bi je datoteke nacionalnih bibliografskih središta koje bi na zajedničko korištenje davale svoje pregledne zapise.¹³

Članovi Radne grupe za FRANAR neposredno su ili posredno svojim komentarima sudjelovali pri izradi i donošenju Međunarodnog standardnog koda za tekstualna djela (ISO Committee Draft 21047 International Standard Text Code (ISTC)) Radne grupe 3 ISO/TC46/SC9 i nacrtu drugog izdanja Međunarodnog standarda za arhivističke pregledne zapise za korporativna tijela, osobe i obitelji (International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons, and Families: ISAAR(CPF)) Odbora za deskriptivne standarde Međunarodnog savjeta za arhive (ICA/CDS). Na isti je način pratila niz projekata (MALVINE, LEAF, MACS, VIAF, CERL Thesaurus File) i radnih grupa iz područja knjižničarstva (DELOS/NSF Actors and Roles Working Group, Dublin Core Agents Working Group, HKCAN Working Group), kao i projekte <indecs> i InterPARTY iz područja elektroničkog poslovanja s multimedijском građom i upravljanja autorskim pravima.¹⁴ Svi su ti kontakti bili nužni kako bi Radna grupa, uzimajući u obzir rezultate i iskustva drugih projekata, valjano obavila svoj posao, ali i utjecala na njihov razvoj i dogovore oko istovjetnih rješenja koja bi omogućila interoperabilnost autoriziranih podataka među različitim zajednicama.

4 Konceptualni model

Dokument *Uvjeti za funkcionalnost i obrojčavanje preglednih zapisa: konceptualni model: nacrt od 22. 10. 2003.* čini osam poglavlja. To su: *Svrha, Opseg, Autorizirane datoteke u knjižničnom kontekstu, Entitet-odnos: definicije i dijagrami, Atributi, Odnosi, Postupci korisnika i Prijenos autoriziranih podataka.*

¹³ Mandatory data elements for internationally shared resource authority records, str. 1.

¹⁴ Puni su nazivi projekata i njihove adrese navedeni u popisu literature na kraju ovog rada.

4.1 Svrha

Prvenstvena je namjena konceptualnog modela dati analitičku okosnicu za analizu uvjeta za funkcionalnost preglednih zapisa i razmatranje pitanja vezanih uz upotrebu standardnih brojeva u preglednim zapisima te međunarodno korištenje autoriziranih podataka. Konceptualni je model izrađen sa svrhom da:

- pripremi jasno definiran, strukturiran okvir za stavljanje podataka koji se bilježe u preglednim zapisima u odnos prema potrebama korisnika tih zapisa;
- pojasni funkciju identifikatora ili standardnih brojeva autoriziranih podataka; te
- pomogne pri procjeni mogućnosti međunarodnog korištenja autoriziranih podataka unutar knjižnične zajednice i izvan nje.

4.2 Opseg

Na apstraktnoj razini, model uključuje pregledne zapise za:

- ime/naziv: osobno i obiteljsko ime, naziv korporativnog tijela, zemljopisni naziv, zaštitni znak;
- naslov: jedinstveni stvarni naslov i skupni stvarni naslov;
- ime-stvarni naslov;
- objekt: predmetne odrednice, pojmove iz tezaurusa, klasifikacijske oznake;
- identifikatore: standardni brojeve, popise kodova itd.

Međutim, detaljna je analiza atributa entiteta (peto poglavlje) i odnosa (šesto poglavlje) usmjerena samo na pregledne zapise u knjižničnim sustavima za autorske odrednice povezane s osobama, obiteljima i korporativnim tijelima, odrednice za autora-naslov i stvarne odrednice povezane s djelima, izrazima, pojavnim oblicima i jedinicama građe (entitetima prve skupine modela za FRBR).

Za potrebe ovog modela u korisnike preglednih zapisa uključeni su knjižničari i krajnji korisnici. Kao korisnici definirani su i softver za upravljanje bazama podataka i aplikacijski softver, koji se upotrebljavaju pri izradi, upravljanju, traženju, pronalaženju i prikazivanju podataka sadržanim u datotekama s bibliografskim i preglednim zapisima.

4.3 Autorizirane datoteke u knjižničnom kontekstu

U ovom se poglavlju opisuju postupci katalogiziranja, zadaci datoteke preglednih zapisa i zapisa uputnica te njezin smještaj u umreženom okruženju.

Tri su osnovna postupka pri katalogiziranju knjižnične građe (Slika 1): izrada kataložnog opisa, oblikovanje odrednica i uputnica, tj. izbor i oblik odrednica, te registriranje odrednica i uputnica, tj. određivanje redoslijeda i oblika u kojem se odrednice i odgovarajuća struktura uputnica trebaju prikazivati u preglednom zapisu i zapisu uputnice. Prvi i drugi postupak opisuje unos i ugrađivanje podataka u datoteku bibliografskih zapisa, dok treći opisuje unos i ugrađivanje podataka u datoteku preglednih zapisa. Potonji postupak služi kao sredstvo za bilježenje

usvojenog oblika za pojedine odrednice upotrijebljene u katalogu i strukture uputnica povezane s pojedinom usvojenom odrednicom. Primarni je zadatak datoteke preglednih zapisa kontrolirati pristupnice koje se upotrebljavaju u bibliografskoj datoteci.

Prepoznata su četiri zadatka datoteke preglednih zapisa. Datoteka preglednih zapisa služi kao pomagalo pri dokumentiranju odluka koje donosi katalogizator pri uspostavljanju usvojenog oblika odrednice koja se koristi u katalogu i popratne strukture uputnica, tj. mreže općih uputnica koje upućuju s neusvojenih oblika na usvojeni i unakrsnih uputnica koje povezuju srodne oblike odrednica. Takav zapis može sadržavati napomene i podatke o izvorima prema kojima su izrađene odrednice. Drugi je zadatak datoteke preglednih zapisa da posluži katalogizatoru kao referentno pomagalo pri izboru odgovarajuće odrednice koju će dodijeliti novome bibliografskom opisu ili pri izradi nove odrednice preglednog zapisa ili zapisa uputnice. Treći je zadatak kontrola nad pristupnicama koje se upotrebljavaju u datoteci bibliografskih zapisa pri čemu se taj zadatak razlikuje u tradicionalnom i automatiziranom okruženju. U automatiziranom okruženju datoteke bibliografskih i preglednih zapisa logički su povezane, obično brojem autoriziranog zapisa, pri čemu promjena ili nadopuna odrednice preglednog zapisa automatski osuvremenjuje (funkcijom globalne promjene) sva pojavljivanja te odrednice u datoteci bibliografskih zapisa. Četvrti je zadatak datoteke preglednih zapisa omogućiti pristup datoteci bibliografskih zapisa i pružanjem dodatnih podataka o napomenama i uputnicama, bilo općim ili unakrsnim, koje bi korisnik mogao trebati pri pretraživanju kataloga. U automatiziranom sustavu s povezanim datotekama, datoteka preglednih zapisa omogućuje izravan pristup bibliografskim zapisima bez obzira traži li korisnik prema usvojenom obliku ili obliku koji je zabilježen kao uputnica.

Tradicionalno, knjižnice su izrađivale datoteke preglednih zapisa za potrebe svog kataloga. Međutim, suvremena je tehnologija omogućila kooperativni razvoj i zajedničko korištenje datoteka preglednih zapisa čime se pred njih postavlja novi zadatak. Uočeno je više mogućnosti upotrebe datoteka preglednih zapisa u umreženom okruženju: knjižnice preuzimaju pregledne zapise iz drugih sustava za svoju upotrebu; knjižnice kooperativno izrađuju pregledne zapise na nacionalnoj ili međunarodnoj razini; spajaju se datoteke preglednih zapisa iz različitih izvora pri čemu se povezuju zapisi, tj. nastaju parovi ili skupine zapisa koje opisuju istu osobu, korporativno tijelo itd., a izrađeni su prema različitim kataložnim pravilima ili u kataložima na različitim jezicima i pisanim različitim pismima. U svim opisanim situacijama zajednički je obrazac provođenja poslova između dviju ili više datoteka preglednih zapisa. To su: 1. pretraživanje datoteke kako bi se pronašao i preuzeo potreban zapis ili kako bi se, u slučaju kada se potreban zapis ne može pronaći, izradio novi zapis ili kako bi se povezali postojeći zapisi u kooperativnoj datoteci preglednih zapisa; 2. identifikacija i procjena pronađenih odgovora kako bi se isključili pogrešni ili, u kooperativnoj datoteci, provjera postojećih zapisa prije povezivanja svog zapisa; i 3. integracija, odnosno uređivanje sadržaja preuzetog zapisa prema kataložnim pravilima i praksi knjižnice, jeziku korisnika kataloga itd. ili, u kooperativnoj datoteci, uređivanje zapisa prema pravilima i standardima te datoteke pri čemu postupak integracije može zahtijevati usklađivanje različitih struktura uputnica.

4.4 Entitet-odnos: dijagrami i definicije

Konceptualni je model usmjeren na razmatranje entiteta i odnosa “knjižničnog univerzuma,” dok su “kuke” za povezivanje modela sa “stvarnim svijetom”, tj. entitetima definiranim u drugim zajednicama kao što su arhivi, muzeji i autorske agencije, definirane u osmom poglavlju.

Entiteti koji su prikazani u dijagramima predstavljaju ključne objekte koji su značajni za korisnike datoteka preglednih zapisa. Dijagram na Slici 2 prikazuje entitete povezane s *imenima* i *identifikatorima* koji se upisuju u autorizirane datoteke. To je deset entiteta koje opisuje model za FRBR (*osoba, korporativno tijelo, djelo, izraz, pojavni oblik, jedinica građe, pojam, objekt, događaj i mjesto*), kojima je dodan entitet *obitelj*. To su bibliografski entiteti koji odražavaju intelektualne konstrukte ili pojmove što čine pravila za izradu knjižničnih kataloga, dok se posebne vrste entiteta razlikuju ovisno o pravilima. Opisuju se sljedeći odnosi: 1. odnos “povezan s” koji se može primijeniti između *osobe, obitelji* ili *korporativnog tijela* s jedne strane i *djela, izraza, pojavnog oblika i jedinice građe* s druge strane; 2. odnos između entiteta *ime* i *identifikator* i bibliografskih entiteta (*osoba, obitelj* itd.), pri čemu određena pojavnost bilo kojega bibliografskog entiteta može biti “poznata pod” jednim ili više *imena*, i kojoj se može “dodijeliti” jedan ili više *identifikatora*. Odnos može biti recipročan u slučaju *imena* – jedno *ime* može biti povezano s jednom ili više pojavnosti bilo kojega bibliografskog entiteta, dok se *identifikator* može dodijeliti samo jednoj određenoj pojavnosti bibliografskog entiteta. (Odnos je opisan u dijagramu prikazom jedne ili više strelica.)

Drugi dijagram (Slika 3) prikazuje formalne ili strukturalne entitete koji su potrebni kad se *ime* ili *identifikator* upotrebljavaju za oblikovanje pristupnice koja se pak registrira u datoteci preglednih zapisa kao *usvojena odrednica* ili *neusvojena odrednica* u *preglednom zapisu* ili *zapisu uputnice* ili kao *objasnidbena odrednica* u *zapisu opće objasnidbene uputnice*. Bitni entiteti koji određuju sadržaj i oblik odrednica, uputnica i zapisa jesu *pravila* i *bibliografska služba*. Opisuju se sljedeći odnosi: 1. određeno *ime* ili *identifikator* jesu “temeljni za” *pristupnicu* koja se pak može temeljiti na jednom ili više *imena* ili *identifikatora*; 2. *pristupnica* se može “registrirati kao” *usvojena odrednica* ili *neusvojena odrednica* koje se pak mogu “registrirati u” jednom ili više *preglednih zapisa* ili *zapisa uputnice*; isto vrijedi za *odrednicu opće objasnidbene uputnice*; 3. na *usvojenu odrednicu* može se “upućivati od” *neusvojene odrednice* ili od druge *usvojene odrednice*; 4. *usvojenom odrednicom, neusvojenom odrednicom* i *objasnidbenom odrednicom* “upravljaju” *kataložna pravila*, koja 5. “primjenjuje” *bibliografska služba*; 6. *pregledni zapis, zapis uputnice* ili *zapis opće objasnidbene uputnice* može biti “izrađen od”, “prepisan od”, “uređen od” ili “izdan od” neke *bibliografske službe*.

Dijagrami se mogu čitati i zdesna nalijevo, npr., *bibliografska služba* “izdaje” *pregledni zapis*, a odnosi mogu biti jednostruki ili višestruki što je prikazano strelicama.

Svi su entiteti potanko opisani u definicijama.

4.5 Atributi

Popis atributa entiteta i njihove definicije izrađeni su na osnovi analize podataka identificiranih i opisanih u FRBR-u, *Smjernicama za pregledne zapise i zapise uputnica*, *Priručniku za UNIMARC: formatu za pregledne zapise*, dokumentu *Mandatory data elements for internationally shared resource authority records* te ISAAR(CPF)-u. Atributi su definirani na "logičkoj razini", tj. kao svojstva entiteta kojima pripadaju, a ne kao specifično definirani podatkovni elementi. Na primjer, atributi su *osobe*: datumi, naslovi, druga obilježja u vezi s osobom, spol, mjesto rođenja, mjesto smrti, nacionalnost, mjesto boravka, ustanova, adresa, jezik, područje djelovanja, zanimanje/zvanje, biografija/povijest; atributi su *usvojene odrednice*: status odrednice (npr., privremena), vrsta odrednice (npr., osobna odrednica, stvarna odrednica), odrednica koja ne sadrži razlikovne elemente (naznaka da odrednica nije dovoljno određena da bi se moglo razlikovati dvije ili više osoba koje identificira isto ime), jezik osnovne odrednice, jezik katalogiziranja, pismo osnovne odrednice, pismo katalogiziranja, transliteracijska shema osnovne odrednice, transliteracijska shema katalogiziranja, podrijetlo odrednice, osnovna odrednica (elementi koji čine integralni dio imena koji su osnova za odrednicu) i dodaci (npr., ime, naslov, datum, mjesto, broj).¹⁵

4.6 Odnosi

U ovom se poglavlju potanko opisuju tri široke kategorije odnosa koji se odražavaju u preglednim zapisima. Prvu kategoriju čine odnosi koji vladaju na generičkoj razini između vrsta entiteta prikazanih u dijagramima entitet-odnos (slike 2 i 3). Drugu kategoriju čine odnosi između određene pojavnosti jedne vrste entiteta i druge, posebne pojavnosti iste vrste entiteta ili druge vrste entiteta što se odražava u strukturi upućivanja preglednog zapisa (tj. u samim uputnicama, napomenama, objašnjenjima, napomenama katalogizatora ili kodiranim podacima koji generiraju određene sadržaje u ispisu, npr., *vidi pseudonim*:). Treću kategoriju čine odnosi koji se odražavaju u strukturama povezivanja ugrađenim u samim preglednim zapisima (tj. veze između usporednih zapisa, veze između polja s istim podacima zabilježenim u različitim pismima itd.).

U prvu kategoriju odnosa pripadaju veze između "bibliografskih" entiteta i imena po kojima su ti entiteti poznati u "knjižničnom univerzumu" i identifikatora koji su dodijeljeni tim imenima, kao što je "poznat kao" i "identificiran kao", zatim opći odnosi između entiteta modela za FRBR, kao npr., osoba "povezana s" djelom (autor), izrazom (prevoditelj), pojavnim oblikom (tiskar) i jedinicom građe (vlasnik). Ovdje pripadaju i odnosi koji opisuju funkcionalno povezivanje između imena i identifikatora i pristupnica, usvojene/neusvojene/opće objasnidbene odrednice, zapisi preglednih kataložnih jedinica/općih uputnica/općih objasnidbenih uputnica, pravila koja njima upravljaju i bibliografske službe koje ih izrađuju, prepisuju, mijenjaju i odašilju. Na primjer, ime je "osnova za" pristupnicu koja je "registrirana kao" usvojena odrednica, a koja se "registrira u"

¹⁵ Opširnije o ovim atributima u: Priručnik za UNIMARC : format za pregledne zapise. 1. hrvatsko izd. (prema 2. prerađenom i proširenom izd. izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. (U tisku.)

preglednom zapisu, pri čemu izradom usvojene odrednice “upravljaju” pravila koja “primjenjuje” određena bibliografska služba; ta služba, “izrađuje” itd. pregledne zapise.

Odnosi strukture upućivanja druga su kategorija odnosa. Unutar datoteke preglednih zapisa prepoznati su odnosi između: 1. određenih pojavnosti entiteta iste vrste, npr., osoba-osoba: pseudonimni, atributivni i kolaborativni odnosi; korporativno tijelo-korporativno tijelo: raniji/kasniji, razdvojeni, povezani, podređeni, slijedni, drugi odnosi; obitelj-obitelj: genealoški odnosi; djelo-djelo: cjelina/dio, preradba, druge vrste odnosa; i 2. drugih specifičnih pojavnosti između različitih entiteta, npr., osoba-obitelj: odnos srodstva; osoba-korporativno tijelo: odnos članstva.

Odnosi se mogu izravno opisati u napomenama, uputama ili kodiranim podacima koji se upotrebljavaju kao standardne vrijednosti za prikazivanje podataka, npr., “vidi i kasniji naziv” i “vidi i raniji naziv”.

Primjer 1: Osoba-osoba: odnos pseudonimnosti

Usvojena odrednica:

Metz, Barbara

Uputa/unakrsna uputnica:

Barbara Metz pisala je i pod pseudonimima Barbara Michaels i Elizabeth Peters. Za djela koje je autorica pisala pod pseudonimima vidi:

>> Michaels, Barbara, 1927-

>> Peters, Elizabeth

Unakrsna uputnica:

<< Michaels, Barbara, 1927-

<< Peters, Elizabeth

Primjer 2: Osoba-obitelj: odnos srodstva

Usvojena odrednica:

Wulz, Wanda (1903-1984)

Uputa:

Talijanska fotografkinja koja se rodila i umrla u Trstu

Unakrsna uputnica:

>><< Wulz (obitelj)

U trećoj su kategoriji odnosi u strukturama za povezivanje unutar datoteka preglednih zapisa. To su: 1. usvojena odrednica-usvojena odrednica; srodna odrednica-srodna odrednica; objasnidbena odrednica-objasnidbena odrednica, pri čemu su odnosi: odnos usporednih jezika, odnos alternativnog pisma i odnos različitih kataložnih pravila; i 2. pregledni zapis-pregledni zapis; zapis opće uputnice-zapis opće uputnice; zapis objasnidbene uputnice-zapis objasnidbene uputnice, pri čemu su odnosi: odnos usporednih jezika, odnos alternativnog pisma i odnos različitih kataložnih pravila.

Primjer 1: Usvojena odrednica-usvojena odrednica: odnos usporednih jezika

Usvojena odrednica:

National Library of Canada

Usporedna odrednica:

= Bibliothèque nationale du Canada

Primjer 2: Pregledni zapis-pregledni zapis: odnos usporednih jezika

Zapis na engleskom:

National Library of Canada

= Bibliothèque nationale du Canada

NLC/BNC ; AACR2, 1984-08-16

0001-D-5331E

Usporedni zapis na francuskom:

Bibliothèque nationale du Canada

= National Library of Canada

NLC/BNC ; AACR2, 1984-08-16

0001-D-5331F

4.7 Postupci korisnika

Za potrebe ove analize, korisnici su preglednih zapisa knjižničari, tj. katalogizatori i informatori koji izrađuju, održavaju i izravno upotrebljavaju datoteke preglednih zapisa, krajnji korisnici koji upotrebljavaju autorizirane podatke bilo izravnim pretraživanjem datoteka preglednih zapisa ili posredno putem odrednica i uputnica u knjižničnim katalozima i bibliografijama itd., te softver za upravljanje bazama podataka i aplikacijski softver, koji su izrađeni tako da pomažu pri izradi, održavanju, pretraživanju, pronalaženju i prikazu podataka koje sadrže bibliografski i pregledni zapisi.

Definirano je devet postupaka korisnika, od kojih su četiri – pronalaženje, identificiranje, povezivanje i provjera vezana uz otkrivanje građe, a pet – obrada, nadzor, razvrstavanje, prikaz i integracija, uz softver za upravljanje bazama podataka.

4.8 Prijenos autoriziranih podataka

Autorizirani podaci izrađeni za upotrebu u jednom katalogu ili u datotekama preglednih zapisa konzorcija knjižnica prema zajednički prihvaćenim standardima i pravilima mogu se prenositi u druge kataloge ili kooperativne datoteke preglednih zapisa, premda sadržaj zapisa neće nužno biti ujednačen. U okviru knjižnične zajednice razina ujednačenosti standarda i pravila, strukture zapisa i formata za razmjenu preglednih zapisa relativno je visoka pa se taj prijenos može automatizirati.

Osim knjižnica, i druge zajednice kao što su arhivi, muzeji i autorske agencije izrađuju i upotrebljavaju autorizirane podatke pa je za pretpostaviti da bi se napori

usmjereni na taj rad mogli podijeliti. Međutim, konceptualni model za FRANAR oblikovan je ponajprije za opis izrade i upotrebe autoriziranih podataka u knjižničnoj zajednici, dok bi zadaci i prakse drugih zajednica zahtijevali njegovo preoblikovanje. Prvi je razlikovni element narav entiteta koji su povezani s imenima i identifikatorima za koje se izrađuju knjižnične datoteke preglednih zapisa. Na primjer, entiteti *osoba*, *korporativno tijelo*, *obitelj*, *djelo* itd. po svojoj su naravi bibliografski jer odražavaju pojmove i konstrukte koji su sastavni dijelovi kataložne prakse u knjižnicama, i malo je vjerojatno da bi te vrste entiteta bile imenovane na isti način u arhivističkom kontekstu. Isto tako, entitet *djelo* ima drugačije zadatke u knjižničnom kontekstu od onoga u kontekstu upravljanja autorskim pravima gdje se djelo promatra kao legalno definiran entitet povezan s autorskim pravom.

Na Slici 4 prikazan je dijagram na kojem je u međusobni odnos stavljeno jedanaest bibliografskih entiteta, koji služe kao pristupnice registrirane u knjižničnim preglednim zapisima, i pet "osnovnih" entiteta definiranih u modelu <indec>¹⁶, referentnom modelu razvijenu s ciljem da podrži interoperabilnost između tzv. industrija sadržaja, tj. izdavaštva, muzičke i filmske proizvodnje i raspčavanja itd. Pet osnovnih entiteta jesu: *biće*, tj. entitet koji ima karakteristike života, odnosno sve što živi i umire; *stvar*, tj. entitet bez karakteristika života; *pojam*, tj. apstraktni entitet koji ni jedno od pet osjetila ne može percipirati; *događaj*, tj. dinamički odnos u koji su stavljena dva ili više entiteta, odnosno nešto što se događa, odnos kojim se atribut entiteta mijenja, dodaje i ukida; i *situacija*, tj. statički odnos u koji su stavljena dva ili više entiteta, odnosno nešto što jest, odnos u kojem atributi entiteta ostaju nepromijenjeni. To pridruživanje ujedno služi kako bi se ukazalo na kompleksnost bibliografskih entiteta i asimetrične odnose između entiteta koji su u središtu zanimanja knjižničnih preglednih zapisa i onih za koje se izrađuju zapisi u drugim zajednicama. Na primjer, entitet *biće*, kako je definiran u modelu <indec>, u knjižničnom kontekstu može se promatrati kao *osoba* (u slučaju pojedinca), *obitelj* (u slučaju jednog ili više pojedinaca koji su povezani rođenjem itd.) ili *korporativno tijelo* (u slučaju jednog ili više pojedinaca koji nastupaju kao jedinica). S druge strane, ako se promatra određena pojavnost entiteta *osoba*, kako je definirana u knjižničnom modelu, može se klasificirati kao jedan od tri osnovna entiteta u modelu <indec>, i to kao *biće* (u slučaju stvarnog pojedinca), *stvar* (u slučaju kada je "autor" neka vrsta stroja) i *pojam* (u slučaju izmišljenog identiteta koji je uzeo pojedinac). Upravo zbog ovakvih asimetričnih odnosa, može se pretpostaviti da je određena pojavnost nekog entiteta prepoznata u jednoj zajednici ista posebnoj pojavnosti sličnog entiteta u drugoj, što u stvari nije slučaj. Stoga bi stavljanje modela razvijenog za potrebe FRANAR-a u odnos sa sličnim modelima koji bi se mogli razviti s namjerom odražavanja praksi u arhivima, muzejima i autorskim agencijama bilo još problematičnije.

¹⁶ Rust, Godfrey; Mark Bide. The <indec> metadata framework : principles, model and data dictionary. June 2000. <http://www.indec.org/pdf/framework.pdf>

5 Međunarodni standardni broj za autorizirane podatke: ISADN

Kao što je već spomenuto, drugi je zadatak Radne grupe za FRANAR proučiti mogućnost uspostavljanja Međunarodnoga standardnog broja za autorizirane podatke: ISADN.

Na potrebu uspostave standardnog broja, koji bi pomogao u procesu razmjene autoriziranih podataka,¹⁷ ali i pristupu bibliografskim podacima tijekom pretraživanja distribuiranih baza podataka, upozoreno je s više mjesta. Na primjer, u preporukama IFLA-inog Međunarodnog seminara Zadaci bibliografske kontrole u okruženju globalne informacijske infrastrukture, održanog u Vilniusu 1998.,¹⁸ Međunarodne konferencije o nacionalnim bibliografskim službama, održane u Kopenhagenu 1998., Konzorcija europskih znanstvenih knjižnica (Consortium of European Research Libraries – CERL), itd. traži se hitno rješavanje tog problema. Radna grupa za minimalnu razinu preglednih zapisa i ISADN, koja je trebala predložiti neka rješenja, u svom mandatu to nije uspjela učiniti, ali je naznačila da se pri razmatranju tog problema treba povezati s izdavačkom zajednicom i zajednicom koja se bavi upravljanjem autorskim pravima. U svojim je početnim raspravama Radna grupa za FRANAR ustanovila da nema potrebe stvarati nove brojeve, već da treba razmotriti postojeće brojeve koje automatski dodjeljuju knjižnični sustavi ili prihvatiti ISO-ve standardne brojeve (ISAN, ISWC, ISRC). Također se tražio jedinstven odgovor na pitanje što se zapravo namjerava obrojčavati, odnosno obrojčava li se entitet, usvojena odrednica ili pregledni zapis? Radna grupa za FRANAR sada raspravlja o nacrtu prijedloga u kojem su opisane tri mogućnosti dodjele, upravljanja i korištenja ISADN-a i autoriziranih podataka.

6 Umjesto zaključka

Prije slanja na javnu raspravu svim zainteresiranim IFLA-inim članovima i drugim tijelima i organizacijama koje se bave autoriziranim podacima, Radna grupa za FRANAR planirala je opisanu inačicu konceptualnog modela za FRANAR od 22. listopada 2003. poslati IFLA-inom Razdjelu za bibliografsku kontrolu i Grupi za preradbu FRBR-a na prvu ocjenu. Međutim, predsjednik Radne grupe Glenn Patton i njezin savjetnik Tom Delsey bili su pozvani početkom studenoga na sastanak koji je organizirao CIDOC u Nacionalnoj knjižnici Francuske (FRBR-CIDOC/CRM Harmonization Meeting). To je bila prigoda za usporedbu modela za FRBR, CIDOC/CRM i FRANAR. Sudionici sastanka smatrali su da je model za FRANAR suviše vezan na trenutne implementacije preglednih zapisa te da bi

¹⁷ Vidjeti opis problema obrojčavanja autoriziranih podataka, npr., u: Willer, Mirna. Authority control and International Standard Authority Data Number : need for the international cooperation. // OCLC Invitational Conference on Research Issues for Authority Control, March 31 - April 1, 1996, OCLC, Dublin, Ohio USA. <http://www.oclc.org/oclc/man/authconf/willer.htm>

¹⁸ The function of bibliographic control in the global information infrastructure : Seminar, Vilnius, Lithuania, 17-19 June 1998. // International cataloguing and bibliographic control 28, 1 (January/ March 1999), 2.

bilo prikladnije izraditi model koji bi funkcionirao na istoj apstraktnoj razini kao i model za FRBR.¹⁹ Nakon provedenih konzultacija, T. Delsey je izradio novi nacrt dokumenta koji se "usmjerava na podatke koji se nalaze u preglednim zapisima, odnose tih podataka prema vanjskim entitetima (osoba, korporativno tijelo, djelo itd.) i način kako ti podaci podržavaju postupke korisnika, pri čemu zapis kao takav (i formalni elementi strukture zapisa) nije eksplicit stavljen kao dio modela".²⁰ Radna je grupa prihvatila novu inačicu dokumenta koja je, označena kao *nacrt od 18. 12. 2003.*, potom poslana na razmatranje IFLA-inim tijelima. Za očekivati je da će se dokument staviti na javnu raspravu u proljeće 2004.

Premda je autorica ovog članka bila u mogućnosti prikazati novu inačicu konceptualnog modela, ipak se odlučila da opiše prethodnu inačicu, i to iz dva razloga. Prvi je razlog što je upravo tu inačicu i prikazala na Sedmom seminaru *Arhivi, knjižnice, muzeji* u studenome 2003. kada još nije znala za događaje koji su se zbili na sastanku u Parizu i nakon njega. Drugi je razlog što ta inačica temeljito i vrlo jasno opisuje upravo "zapis kao takav i formalne elemente strukture zapisa" o čemu se relativno malo pisalo u hrvatskoj knjižničnoj zajednici, a što bi moglo koristiti i stručnjacima iz arhiva i muzeja za razumijevanje toga problema, bez obzira na nedovoljnu apstraktnost modela i usmjerenost na knjižničnu praksu.

Bez obzira na to koja će se inačica modela u konačnici prihvatiti, zadnje, osmo poglavlje otvara nove mogućnosti istraživanja i suradnje triju zajednica – arhiva, knjižnica i muzeja, pa je za očekivati da će se na tu temu ubuduće i pisati.

LITERATURA

Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. <http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac>

Bourdon, Françoise. International cooperation in the field of authority data : an analytical study with recommendations. München : K. G. Saur, 1993.

DELOS/NSF Actors and Roles Working Group. <http://www.delos-nsf.actorswg.cdlib.org>

Dublin Core Agents Working Group. <http://dublincore.org/groups/agents>

The function of bibliographic control in the global information infrastructure : seminar, Vilnius, Lithuania, 17-19 June 1998. // International cataloguing and bibliographic control 28, 1(January/March 1999), 2.

Functional requirements and numbering of authority records : a conceptual model : draft 2003-10-22 / IFLA UBCIM Working Group on Functional Requirements and Numbering of Authority Records (FRANAR).

¹⁹ Glenn Patton u pismu Radnoj grupi za FRANAR od 1. prosinca 2003.

²⁰ Tom Delsey u napomenama alternativnom nacrtu od 30. studenoga 2003.

Functional requirements for bibliographic records : final report / IFLA Study Group on the Functional Requirements for Bibliographic Records. München : K. G. Saur, 1998.
<http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/frbr.pdf>

Guidelines for authority records and references / revised by the Working Group on GARE Revision. 2nd ed. München : K. G. Saur, 2001.

Guidelines for subject authority and reference entries. München : K. G. Saur, 1993.

HKCAN: Hong Kong Chinese Authority Name Work Group. <http://hkcan.ln.edu.hk>

HKUST XML Name Access Control Repository.
<http://library.ust.hk/info/reports/xmlnac.html>

<indecs> : interoperability of data in e-commerce systems. <http://www.indecs.org>

International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families : ISAAR(CPF). Ottawa : Secretariat of the ICA Commission on Descriptive Standards, 1996.

Nacrt za drugo izdanje standarda vidjeti na adresi:
<http://www.hmc.gov.uk/icacds/eng/standardsISAAR2.htm>.

InterPARTY. <http://www.interparty.org>

ISO/TC46/SC9 Working Group 3, International standard text code (ISTC).
<http://www.nlc-bnc.ca/iso/tc46sc9/wg3.htm>

Katić, Tinka. FRBR i FRANAR. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 41-54.

Katić, Tinka. Funkcionalni zadaci bibliografskih zapisa i UNIMARC format : strukturiranje strojno čitljivog zapisa za staru knjigu. // 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture : zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 81-94.

LEAF : Linking and exploring authority files. <http://www.leaf-eu.org>

MACS : Multilingual access to subjects. <http://infolab.kub.nl/prj/macs>

MALVINE : Manuscripts and letters via integrated network in Europe.
<http://www.malvine.org>

Mandatory data elements for internationally shared resource authority records : report of the IFLA UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN. Frankfurt am Main, 1998. <http://www.ifla.inist.fr/VI/3/p1996-2/mlar.htm>

Obvezni elementi podataka za međunarodno korištenje zapisa preglednih kataložnih jedinica : Izvještaj Radne grupe za minimalnu razinu zapisa preglednih kataložnih jedinica i ISADN. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1-4(1999), 63-70.

Patton, Glenn. FRANAR : a conceptual model for authority data. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/patton_eng.pdf

Plassard, Marie-France. IFLA and authority control. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/plassard_eng.pdf

Priručnik za UNIMARC : format za pregledne zapise. 1. hrvatsko izd. (prema 2. prerađenom i proširenom izd. izvornika). Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. (U tisku.)

Proceedings of the International Conference on National Bibliographic Services / International Conference on National Bibliographic Services (ICNBS), Copenhagen, 25-27 November 1998. Copenhagen : The Royal Library, 2001. <http://www.ifla.org/VI/3/icnbs/icnbs.htm>

Tillett, Barbara B. Authority control : state of the art and new perspectives. // Authority control : definitions and international experiences / International Conference, Florence, Italy, February 10-12, 2003. http://www.unifi.it/universita/biblioteche/ac/relazioni/tillett_eng.pdf

UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN. Frankfurt am Main, 1998. Dostupno i na adresi: <http://www.ifla.inist.fr/VI/3/p1996-2/mlar.htm>

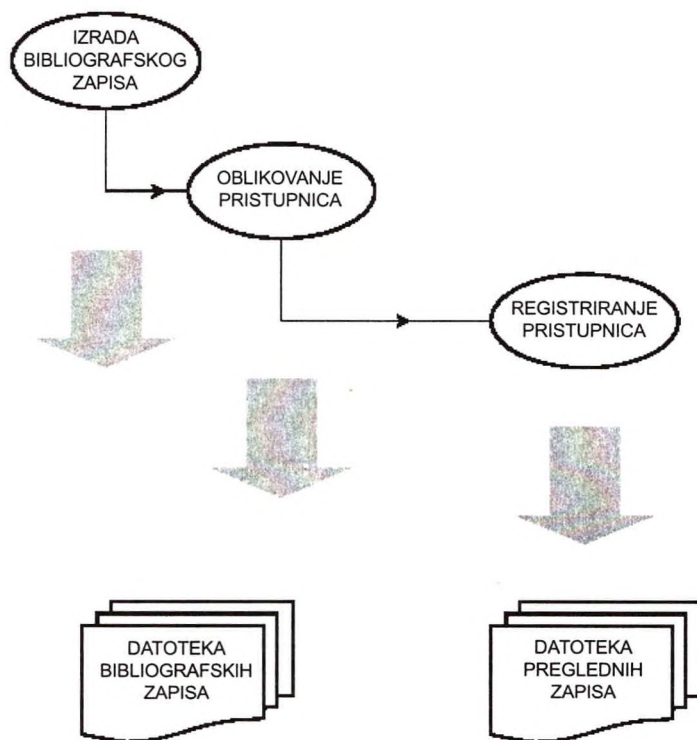
Rust, Godfrey; Mark Bide. The <indecs> metadata framework : principles, model and data dictionary. June 2000. <http://www.indecs.org/pdf/framework.pdf>

UNIMARC manual : authorities format. 2nd revised and enlarged ed. München : K. G. Saur, 2001.

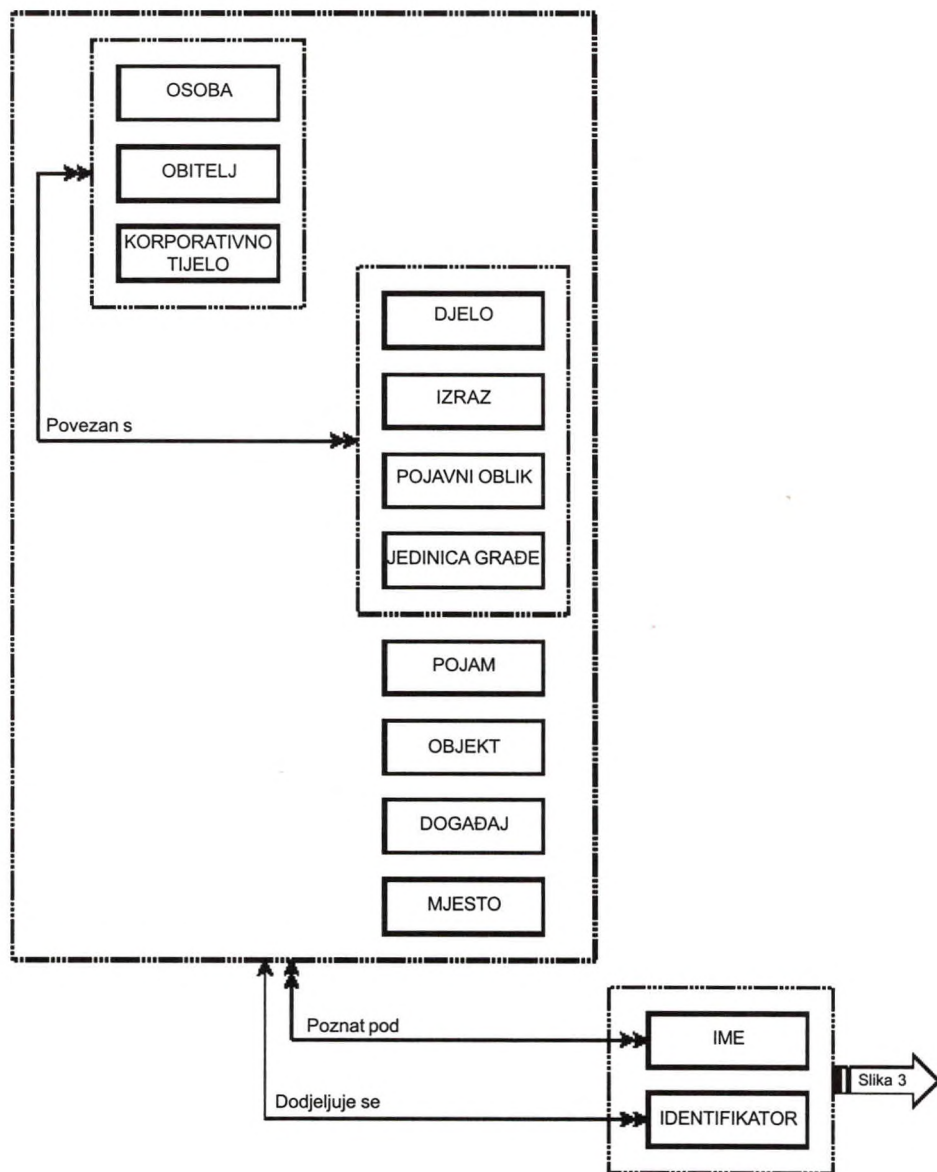
VIAF : the virtual international authority file. <http://www.oclc.org/research/projects/viaf/index.shtm>

Willer, Mirna. Authority control and International Standard Authority Data Number : need for the international cooperation. // OCLC Invitational Conference on Research Issues for Authority Control, March 31 - April 1, 1996, OCLC, Dublin, Ohio USA. <http://www.oclc.org/oclc/man/authconf/willer.htm>

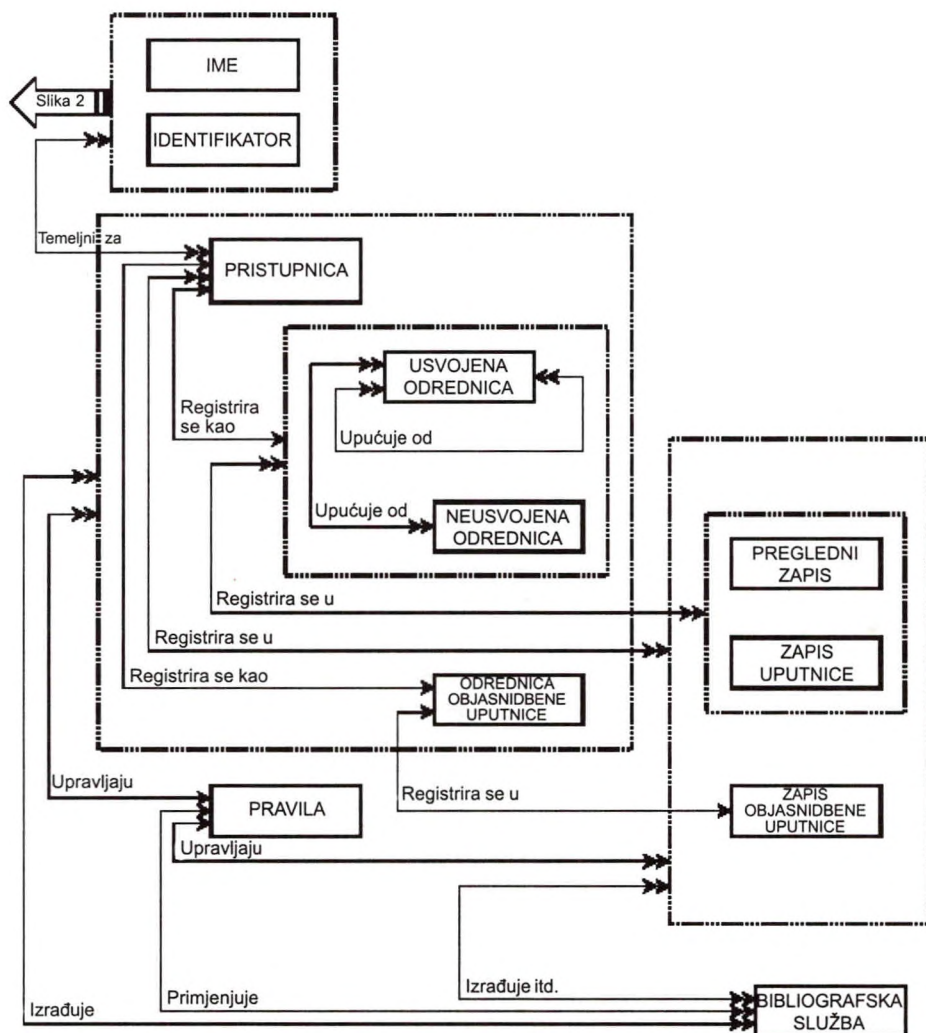
Willer, Mirna. Rad na međunarodnoj dostupnosti zapisa preglednih katalogskih jedinica : 1995.-1998. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 42, 1-4(1999), 43-62.

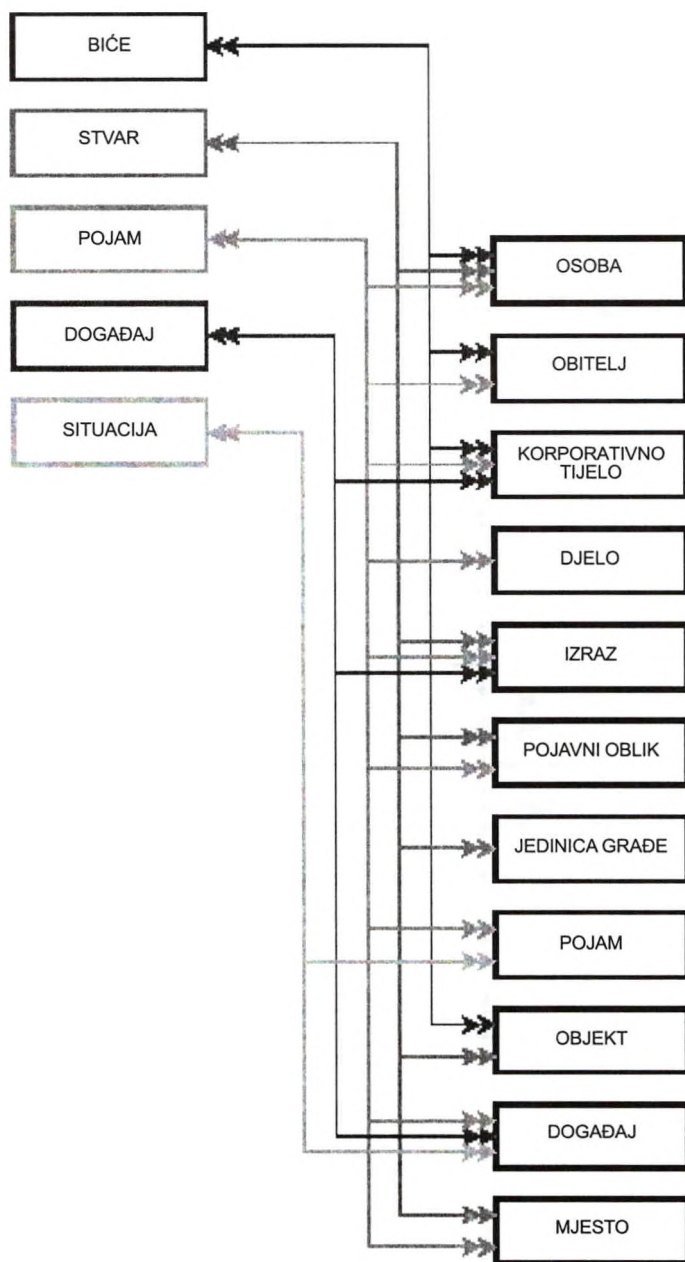
Slika 1. Postupak katalogiziranja

Slika 2. Entiteti imena i identifikatori

Slika 3. Pristupnice i pregledni zapisi

Slika 4. Pridruživanje bibliografskih entiteta “osnovnim” elementima <index>-a